

25.04.2011

LIBERALİZM VE FIRSAT EŞİTLİĞİ

- *Liberal düzende işçi-işveren güç dengesi
- *Liberal düzende yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri
- *Kaynakların eşit dağılımı sorunu
- *Kaynak ve nüfus artışına yönelik teoriler
- *Bireyselleşme ve toplumsallaşma

Sosyal Siyaset'in tarifinde geçmişten bu yana önemli bir yer işgal etmiş olan "gelir dağılımı" günümüz batı endüstri ülkelerinde önemini kaybetmeye yüz tutmuştur. Bugün gari safi milli gelir paylar arasında önemli bir değişiklik yapmak suretiyle bütün ekonomiyi sarsacak, dengeyi bozacak bir durum arz etmektedir.

Gelir dağılımı yönünden üzerinde durulması gereken ekonomiler özellikle gelişen ekonomiler yani üçüncü dünyadır. Bu ülkelerde bir tarafta aşırı refah diğer tarafta aşırı sefalet yaşanmaktadır. Ayrıca bu ülkelerde yoğun bir işsizlik, kötü sağlık şartları, çok yetersiz bir eğitim düzeninin hüküm sürmekte olduğunu ve bu durumun da devletler arası ekonomik ve politik ilişkilerde önemli sebeplere yol açtığını görüyoruz.

*Koruyucu İş Hukuku Mevzuatı: Emeğin sömürülmesini (özellikle kadınlar ve çocuklar) önlemek için devletin müdahalesi ile birlikte olması gereken mevzuat eksikliği vardır.

*Kualisyon Hürriyeti- Hür Sendikacılık: Büyük işçi kütleleri ve aydın zümrenin varlığına rağmen sendikacılık liberalizmin yapısına aykırı olduğu için hiçbir ülkede yoktur. İngiltere'de başlayarak varolmuştur.

*Sosyal Sigortalar: Risklerin (meslek hastalıkları, analık, hastalık, iş kazaları, sakatlık, ihtiyarlık) garanti altına alınması gerekmektedir. Çünkü işçiler kendi kusurları dışında çalışma kabiliyetlerini kısmen veya tamamen kaybettiklerinde sadaka rejimine bağlanmak istemiyorlar. Fakirlere yardım manzarası göstermeyen bir talep hakkına sahip olmak istiyorlar.

Liberal yaklaşım açısından, daha çok zorunlu koşullarda ve en alt düzeyde ortaya çıkan ve ancak toplumsal onarım olarak nitelendirilebilecek bir sosyal politikadan söz etmek doğru olur. Bu politikalarda, bir yandan hemen her çağda ve toplumda rastlanan ahlâki bir anlayışın tezahüründen, öte yandan faydacı yaklaşımından (örneğin toplumsal patlamayı önlemek, suçları azaltmak, tüketici kesimleri genişletmek gibi) ötede bir şey bulmak mümkün değildir. Bu yaklaşımda, ne emek açısından kapitalizme karşı kullanılacak aracın/araçlara ihtiyaç vardır; yasal eşitliğin ötesinde bir eşitlik anlayışı söz konusudur veya toplumsal eşitsizliklerin giderilmesi önemlidir; ne de devletin bu gibi amaç ve hedefleri olması gerektiği düşünülür. Böyle olunca geniş anlamda bir sosyal politikayı düşünmek de, sosyal eşitlik veya sosyal adalet gibi hedeflere

ulaşmak için sosyal politikanın araçsallığını düşünmek de mümkün değildir. Dolayısıyla liberal anlayıştan yola çıkıldığında, sosyal politikaya siyasal-ekonomik-sosyal gelişmelerin bir ürünü olarak bakmak mümkün olmadığından sosyal politikanın yalnız uygulamaları değil anlamı ve varlık nedeni değişmektedir.

Liberal iktisatçılardan bazılarının, liberal ekonomin yarattığı sorunlar ve büyüyen eşitsizlikler gibi konular üzerinde durarak, ekonomi anlayışlarını ahlâk gibi, ya da bölüştürücü adalet gibi kaygılarla yeniden kurgulamaya yöneldiklerini görüyoruz.

Rawls gibi bazı liberal yazarların, adalet anlayışını refahın bölüşümü ile (distributive justice) ilişkilendirme gereği duydukları görülmekte. Bu yaklaşım açısından, adaletin sağlanması için yalnız “herkes için geçerli eşit temel özgürlükler” yeterli değildir, toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin “en az avantajlı olana en büyük yarar sağlayacak” biçimde düzeltilmesi gerekmektedir.

Adalet kavramını “bölüşümde adalet” olarak tanımlamak veya “sosyal adalet” gibi kavramları kullanmak, kuşkusuz adalet kavramıyla ilgili soru ve tartışmaları sona erdirmese de, bu konunun demokrasi tartışmalarında gündeme geldiği görülmektedir. Günümüzde demokrasi tartışmalarında halk egemenliği veya toplum iradesi, özgür ve siyasal anlamda eşit bireyler, eşit oy hakkı, çoğulculuk ve çok partili rejim, serbest seçim, çoğunluk iradesi gibi demokrasinin geleneksel konuları dışında daha birçok konunun tartışma gündemine girdiğini görüyoruz.

Liberalizmdeki fırsat eşitliğinin, esasında karşılıklı haklar, karşılıklı fırsatlar, karşılıklı meşruiyet (mutual justification) temelinde gerçekleşeceğini belirten yazarlar, eğitim, sağlık, güvence, iş, gelir gibi temel fırsatların iyi bir yaşam (decent life) için olduğu gibi, iyi yaşamlar arasında bir seçim yapabilmek açısından da gerekli olduğunu belirtmektedirler; bu nedenle “eşit fırsatlar” gibi temel bir ilkeyi demokratik süreçler açısından vazgeçilmez bulmaktadırlar.

Müzakerelerden eşitlikçi sonuçlar beklemek için yalnız liberal hakların tanınması yeterli görülmemekte, bireylerin özgürce veya otonom karar verebilmeleri için haklar sisteminin eşit özgürlükleri (equal liberties) hayata geçirmesi gerekli bulunmaktadır. Bu tartışmalar açısından kapitalist sistemin yarattığı eşitsizliklerin önemli bir sorun olduğu ve bu sorunların giderilmesi açısından demokrasinin ataçsallığının geliştirilmesinin düşünüldüğü de açıktır. bir yandan eşitlik ve özgürlüğün yeniden tanımı gibi arayışlar söz konusu olmakta, öte yandan özgürlük, eşitlik ve demokrasi alanının genişletilmesi gereği duyulmaktadır. Bunun için müzakereci karar-verme süreçlerinin siyasal olduğu kadar ekonomik karar-verme süreçlerinde de geçerli olması istenmekte, insanların istekleri ve müzakere güçlerinin ekonomik karar-süreçlerinden uzak tutulduğu sürece demokrasinin etkisiz veya boşlukta kalmasının önlenemeyeceği ileri sürülmektedir.

Liberal düşüncenin ve bugünkü ekonomik anlayışın meşruiyet kazmasında rol oynayan, birey odaklı yaklaşım, insan hakları ve özgürlük anlayışı, serbest piyasa ve rekabetin geçerliliği gibi konularda bu kavramlar gerçeği yansıtmaktan uzak kalmışlar ve gerçekte bu kavramlar

özlerinden koparılıp liberal ekonomiye meşruiyet ve propaganda sağlayan araçlara dönüşmüşlerdir.

Günümüzde her ne kadar kapitalizm veya liberal ekonomi ile demokrasi arasında doğrusal ilişkiler kurulsada, demokrasinin zaafı ve yetersizlikleri de bilindiğinden küresel, bölgesel ve toplumsal düzeyde hem demokrasinin geliştirilmesine duyulan ihtiyaç tartışılmakta hem de sosyal adalet ve sosyal eşitlik ile demokrasi arasında bizim gibi ülkelerde pek kurulmayan ilişkiler kurulmaktadır.